

Таким чином, вищезазначене може забезпечити підвищення загальних показників діяльності у вітчиз-

няній сільськогосподарській галузі та успішний розвиток нашої країни загалом.

Список використаних джерел:

1. Мазур А.Г., Дмитрик О.В. Тенденції економічного відтворення господарств населення у сільській місцевості. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 12 (28). С. 55–67.
2. Чорнопищук Т.І. Імперативи та особливості державного фінансово-економічного регулювання розвитку аграрного виробництва. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 2 (30). С. 51–66.
3. Ткачук О.М., Недбалюк О.П. Просторові та суспільно-економічні аспекти управління територіальним розвитком. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. № 3 (08). С. 84–90.
4. Вісім екологічних проблем України. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/235280/visim-ekologichnyh-problem-ukrayiny>.
5. Названо ТОП-5 проблем сільського господарства України. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/371151/nazvano-top-5-problem-silskogo-gospodarstva-ukrayiny>.
6. 10 агропромислових компаній, які заробили більше за інших. URL: <http://landlord.ua/10-agropromislovih-kompaniy-yaki-zarobili-bilshe-za-inshih>.
7. Брак фахівців в агросекторі: чому великі зарплати – не вихід. URL: <http://www.bakertilly.ua/news/id1170>.

УДК 330.322

Калініченко Л.Л.,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Войтов І.М.,

старший викладач,

Український державний університет залізничного транспорту

Устіловська А.С.,

викладач, аспірант кафедри економіки,

Харківський національний університет будівництва та архітектури

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙ В КАПІТАЛЬНЕ БУДІВНИЦТВО УКРАЇНИ

Калініченко Л.Л., Войтов І.М., Устіловська А.С. Економічна сутність інвестицій в капітальне будівництво України. У статті розглянуто дискусійні питання теоретичного визначення дефініції «інвестиційна активність», проведено аналіз динаміки та структури капітальних інвестицій в економіку України, визначено чинники, які знижують інвестиційну активність підприємств будівельної галузі України, наведено шляхи підвищення інвестиційної активності будівельної галузі.

Ключові слова: держава, капітальні інвестиції, інвестиційна активність, будівництво, індекс капітальних інвестицій.

Калиниченко Л.Л., Войтов И.Н., Устиловская А.С. Экономическая сущность инвестиций в капитальное строительство Украины. В статье рассмотрены дискуссионные вопросы теоретического определения дефиниции «инвестиционная активность», проведен анализ динамики и структуры капитальных инвестиций в экономику Украины, определены факторы, которые снижают инвестиционную активность предприятий строительной отрасли Украины, приведены пути повышения инвестиционной активности строительной отрасли.

Ключевые слова: государство, капитальные инвестиции, инвестиционная активность, строительство, индекс капитальных инвестиций.

Kalinichenko L.L., Voitov I.M., Ustilovska A.S. The economic essence of investment in the capital construction of Ukraine. The article discusses the issues of theoretical definition of the definition of “investment activity”, analyzes the dynamics and structure of capital investments in the Ukrainian economy, identifies factors that reduce the investment activity of enterprises in the construction industry in Ukraine, and provides ways to increase the investment activity of the construction industry.

Key words: state, capital investments, investment activity, construction, capital investment index.

Постановка проблеми. Будівельна галузь є однією з найважливіших галузей економіки будь-якої країни, діяльність якої полягає у введенні в дію нових, а також реконструкції, розширенні, ремонту і технічному переозброєнні діючих об'єктів виробничого та невиробничого призначення. Капітальне будівництво створює велику кількість робочих місць і споживає продукцію багатьох галузей. Зростання будівельної галузі обов'язково викликає економічне зростання в країні та виникнення необхідних умов для вирішення багатьох соціальних проблем. Одним з найважливіших інструментів підвищення ефективності будівництва є інвестиції в більш нове й продуктивне обладнання та технології. Саме за цим параметром українська будівельна галузь програє більшості швидкозростаючих економік. Незважаючи на відносно високі темпи зростання інвестицій в основний капітал останніми роками, обсяги цих інвестицій все ще недостатні для нормального відтворення технічної бази будівельних підприємств. Тому підвищення інвестиційної активності в будівельній галузі України є нагальною проблемою як загалом по державі, так і на рівні кожного підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці інвестиційної активності присвячено праці таких науковців, як, зокрема, Є. Казакевич, Н. Клімова, Т. Ройзман, Л. Паштова, Л. Салімов, Д. Соколов. На цьому етапі недостатньо уваги приділяється сутності цього поняття, аналізу показників та методів оцінки, динаміці інвестиційної активності підприємств, зокрема в будівельній галузі України.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз інвестиційної активності в будівельній галузі України та визначення напрямів її підвищення.

Виклад основного матеріалу. Поняття інвестиційної активності містить значну частку абстрактних характеристик, тому відсутнє його єдине визначення. З метою виявлення сутності цього поняття розглянемо низку наявних визначень інвестиційної активності різних економічних систем (табл. 1).

Інвестиційна активність – це інтенсивність залучення інвестицій в економіку регіону, таке визначення притаманне більшості українських вчених.

Характерною особливістю всіх наведених трактувань поняття інвестиційної активності є ототожнення її із сукупністю дій, обумовлених рухом обсягів інвестиційних вкладень, перш за все реальних вкладень. Під інвестиціями розуміють вкладення капіталу в грошовій, матеріальній та нематеріальній формах в об'єкти підприємницької діяльності з метою отримання поточного доходу або забезпечення зростання його вартості в майбутньому періоді. Поняття «активізувати діяльність» інтерпретується як «оживляти діяльність».

Враховуючи особливості вищенаведених трактувань поняття «інвестиційна активність», визначимо сутність показника «інвестиційна активність підприємства, галузі» як багатофакторну категорію, що відображає в динаміці інтенсивність інвестиційної діяльності підприємства, галузі, масштабність, спрямованість та ефективність інвестиційних вкладень.

Для оцінювання інвестиційної активності будівельної галузі розглянемо її інвестиційну діяльність. Перш за все розглянемо в табл. 2, яку частку в загальному обсязі ВВП займає будівельна галузь.

Як видно з табл. 2, внесок будівельної галузі у ВВП країни за 2014–2015 роки поступово зростає, а частка

Таблиця 1

Підходи до визначення економічної категорії «інвестиційна активність»

Автор	Визначення
С. Аширов [1, с. 7]	Процес, що передбачає рух «інвестицій під впливом різних факторів», перш за все науково-технічного прогресу та відтворювального процесу, що базується на використанні не тільки фінансових, але й трудових, матеріальних ресурсів, які спрямовуються на збільшення капіталу, розширення, модернізацію та технічне переозброєння виробництва, що обумовлює отримання прибутку від розміщення капіталу.
М. Бутко [2, с. 33]	Концентрація та розподіл інвестиційного капіталу, активізація впровадження нових виробничих потужностей, розвиток прямих і портфельних інвестицій.
Є. Головач [3, с. 67]	Здатність підприємства до реінвестування прибутку в розмірі, необхідному для здійснення розширеного відтворення, з урахуванням наявності для цього власних коштів і довгострокових залучених з метою підвищення його організаційної стійкості.
І. Гришина [4, с. 5]	Інвестиційна активність – це розвиток та інтенсивність інвестиційної діяльності на підприємстві, що характеризується обсягом і темпами залучення інвестицій в основний капітал підприємства.
Є. Казакевич [5, с. 16]	Інвестиційна активність – це сукупність власних фінансових можливостей залучення зовнішніх фінансових ресурсів.
Л. Салімов [6]	Інвестиційна активність – це ступінь мінливості інвестиційної діяльності. Інвестиційна активність є фактичною реалізацією наявного потенціалу з урахуванням рівня інвестиційних ризиків.

Таблиця 2

Обсяги та частка будівельної галузі у ВВП України у 2014–2016 роках

№	Показники	Одиниця виміру	Роки			
			2014	2015	2016	2017
1	ВВП по Україні загалом	млн. грн.	1 566 728	1 979 458	2 383 182	2 982 920
2	Приріст до попереднього року	%	7,7	26,3	20,4	25,2
3	Внесок будівельної галузі у ВВП країни	млн. грн.	42 301,7	53 445,4	64 354,0	80 538,8
4	Частка будівництва у ВВП	%	2,7	2,7	2,7	2,7

Джерело: розроблено за даними джерела [7]

будівництва у ВВП за досліджуваний період не змінилась, вона складає 2,7%.

Далі зупинимось на аналізі капітальних інвестицій в Україні за останні 8 років за видами економічної діяльності (табл. 3).

Сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні може вважатися відносно стабільним, проте за останні роки вагомих зрушень щодо масштабного її розширення

не відбулося. Причиною такої ситуації є несприятливий інвестиційний клімат у країні, основними негативними проявами якого є стагнація на ринку внутрішніх інвестицій; нестабільна нормативна база в галузі здійснення іноземних інвестицій; низький рівень розвитку інфраструктури інвестиційного ринку; зменшення платоспроможності населення; інфляційні процеси; спад виробництва; зростання безробіття; проблема інвестицій на заміщення та відновлення виробничого апарату, поповнення оборотних коштів [8].

З табл. 3 видно, що станом на 2017 рік капітальні інвестиції в будівництво в Україні склали 52 млрд. грн., що на 22 млрд. грн. більше обсягу інвестицій 2010 року. Частка обсягу капітальних інвестицій в будівництво за галузями економіки у 2012–2015 роках поступалась лише промисловості, а з 2016 року – ще й частці інвестицій у сільське господарство. Динаміка частки обсягу капітальних інвестицій в будівництво за 2010–2017 роки в їх загальному обсязі наведена на рис. 1.

З 2011 по 2014 роки частка капітальних інвестицій в будівництво поступово зростала. У 2010 році вона досягла 16,5%, з 2015 року спостерігається тенденція до її зниження: питома вага капітальних інвестицій України в будівництво у 2017 році складає 11,6%, що на 1,7 в. п. нижче рівня 2011 року. Такі дані свідчать про зниження інвестиційної активності в галузі.

З табл. 3 можна також побачити, що капітальні інвестиції в господарство України з 2010 по 2017 роки зросли на 268 млрд. грн., або майже у 2,5 рази. Щодо будівництва, то в цю галузь економіки капітальні інвестиції у 2017 році були на 75% більше, ніж на початок досліджуваного періоду.

Розглянемо Індекс капітальних інвестицій за видами економічної діяльності за 2011–2017 роки (рис. 2).

Індекс капітальних інвестицій відображає зміну обсягів капітальних інвестицій за періоди, що вибрані для порівняння. Розраховується відношення вартості активів, у які інвестовано кошти в певному періоді, проінфльованої на відповідні індекси цін, до середньої вартості активів, у які інвестовано кошти в базисному році (2010 рік = 100%). Як видно з графіку на рис. 2, індекс капітальних інвестицій в будівельній галузі знижувався з 2012 року такими ж темпами, що й індекс загальних інвестицій, а з 2013 року він почи-

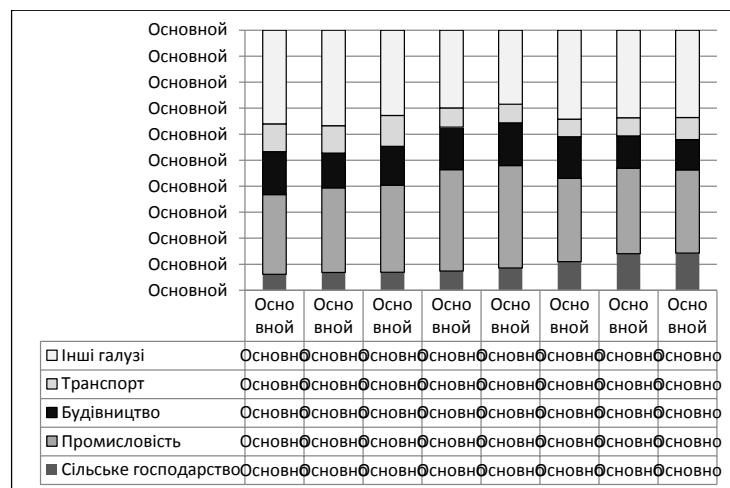

Рис. 1. Динаміка структури капітальних інвестицій в Україні за видами економічної діяльності за 2010–2017 роки, %

Джерело: розроблено за даними джерела [7]

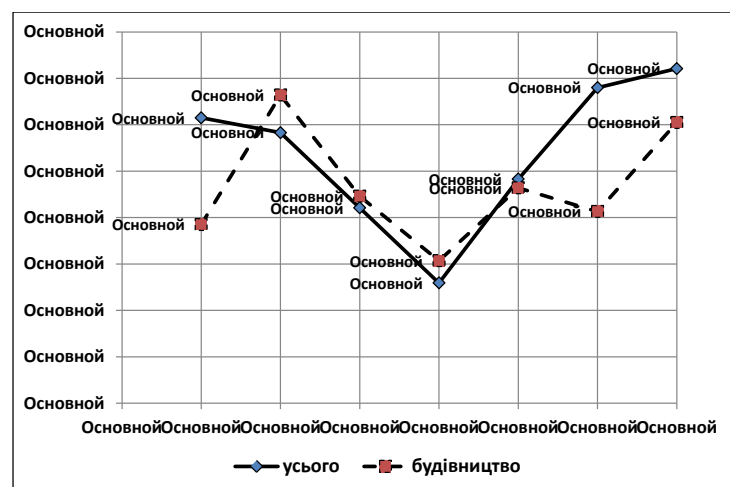

Рис. 2. Індекс капітальних інвестицій за видами економічної діяльності за 2011–2017 роки, %

Джерело: розроблено за даними джерела [7]

Таблиця 3

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2010–2017 роки, млн. грн.

№	Показники	Роки							
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	Усього	180 575,5	241 286,0	273 256,0	249 873,4	219 419,9	273 116,4	359 216,1	448 461,5
2	Сільське господарство	11 062,6	16 466,0	18 883,7	18 587,4	18 795,7	30 154,7	50 484,0	64 243,3
3	Промисловість	55 384,4	78 725,8	91 598,4	97 574,1	86 242,0	87 656,0	117 753,6	143 300,0
4	Будівництво	29 767,0	31 990,8	40 760,3	40 796,2	36 056,7	43 463,7	44 444,0	52 176,2
5	Транспорт	19 322,4	25 498,2	32 413,0	18 472,6	15 498,2	18 704,0	25 107,8	37 943,5
6	Інші галузі	65 039,1	88 605,2	89 600,6	74 443,1	62 827,3	93 138,0	121 426,7	150 798,5

Джерело: розроблено за даними джерела [7]

нає зростати більш уповільненими темпами, ніж загальний індекс капітальних інвестицій в Україні. Це також свідчить про зниження інвестиційної активності в будівельній галузі України.

Слід зазначити, що можливості здійснення інвестиційної діяльності підприємств визначаються їхнім фінансовим станом. Окрім того, саме його покращення є основною передумовою активізації інвестиційної діяльності. Підприємствам будівельної галузі вдалося поліпшити свій фінансовий стан у 2012 році, проте уповільнення розвитку світової економіки та зменшення попиту на ринку на продукцію галузі негативно позначилися на їхніх можливостях формувати власні інвестиційні ресурси.

На основі дослідження сучасного теоретичного та статистичного матеріалу можна відзначити такі чинники, які знижують інвестиційну активність підприємств будівельної галузі України (рис. 3).

Приватна власність і конкуренція в будівельній галузі самі по собі кардинально не вирішують проблему капітальних вкладень. В процес інвестиційного забезпечення стійкого розвитку галузі необхідно включити раціональне поєднання ринкових механізмів і методів державного регулювання. На наш погляд, це регулювання має бути досить м'яким, непрямим; воно має цілеспрямовано забезпечувати зниження інвестиційних ризиків і перерозподіл їх між інвесторами, споживачами та державою.

При цьому державне регулювання інвестиційної діяльності в будівельній галузі, на наш погляд, має визначатись низкою чинників, до яких слід віднести політичну стабільність; економічну стабільність, перш за все помірну інфляцію, оскільки інфляційні очікування змінюють стратегію поведінки інвесторів; розвинену виробничу та соціальну інфраструктуру (телекомунікаційний зв'язок, наукові, навчальні, культурні установи тощо); рівний доступ до інформації (відкритість обліку та звітності); законодавчі гарантії інвестиційної діяльності.

Висновки. Будівельний ринок України має тенденцію до поступового збільшення реалізації будівельної

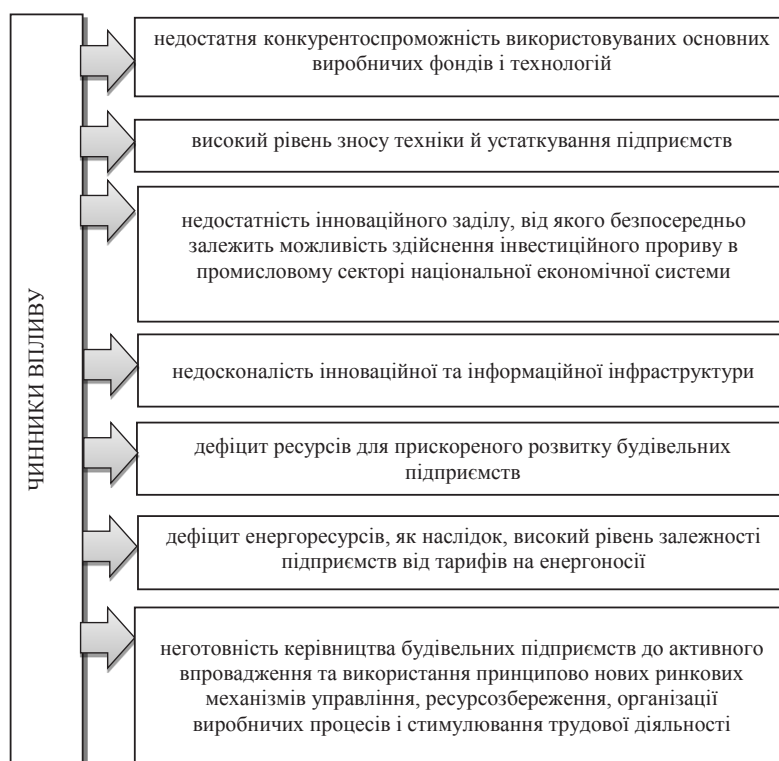

Рис. 3. Чинники, які знижують інвестиційну активність підприємств будівельної галузі України

Джерело: розроблено авторами

продукції за 2013–2017 роки, але в недостатній кількості, щоби збільшити відсоткове значення в структурі ВВП України та його розміри. Однією з причин цього є зменшення капітальних інвестицій в будівництво згідно з індексом капітальних інвестицій. В таких умовах держава повинна не тільки використовувати різні механізми для залучення вітчизняного приватного та іноземного інвестування, але й сама виступати потужним інвестором.

Активізація інвестиційної діяльності держави в економіці України загалом і в будівельній галузі зокрема в умовах нестабільності є важливою умовою оздоровлення її інвестиційної сфери. Саме зростання та оптимізація структури державних інвестицій навіть в умовах їх обмеженості є одними з дієвих механізмів мінімізації ризиків економічної безпеки України.

Список використаних джерел:

1. Аширов С.О. Инвестиционная активность и методы ее определения в организациях промышленности: автореф. дисс. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.05. Москва, 2002. 25 с.
2. Бутко М., Зеленський С., Акименко О. Сучасна проблема оцінки інвестиційної привабливості регіону. Економіка України. 2005. № 11. С. 30–37.
3. Головач Э. Инвестиционная активность производственных систем и ее составляющие. Вестник Брестского государственного технического университета. Экономика. 2002. № 3 (15). С. 67–68.
4. Гришина И. Применение интегрального показателя инвестиционной привлекательности региона для среднесрочного прогнозирования инвестиционной активности в субъектах РФ. Инвестиции в России. 2002. № 3. С. 3–11.
5. Казакевич Е. Формирование инвестиционного климата в урбанизированном промышленном комплексе (методический аспект): дисс. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.05. Новосибирск, 2002. 175 с.
6. Салимов Л. Сущность инвестиционной активности и ее значение в управлении региональной экономикой. Вестник Челябинского государственного университета. 2009. № 9. С. 83–88.
7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Малько К. Інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість України: чинники їх формування в сучасних умовах. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 3. С. 100–105.